Forskningsrådet

Årsrapport 2008 Program for samisk forskning II (SAMISK) 2007-16

Året 2008

I 2008 har programstyret ferdigstilt handlingsplan og formidlingsplan. Programmet utlyste for første gang midler til større forskningsprosjekter og innvilget delfinansiering av fire slike, på forskningsfeltene kunsthistorie, arkeologi, tradisjonell ressursutnyttelse og valgforskning. Programstyret arbeidet dessuten videre med opplegg for programmets startkonferanse, som ikke vil bli holdt før høsten 2009 for at de nye, store prosjektene skal kunne presentere seg.

Programmets mål

Programmets hovedmål er å styrke samisk forskning, både når det gjelder kvantitet og vitenskapelig kvalitet. Samisk forskning karakteriseres blant annet av følgende: Forskningsmiljøene er geografisk ganske spredt. En rekke spørsmålsstillinger i tilknytning til samisk samfunnsliv, språk og kultur er ikke avgrenset av statsgrensene, men omfatter fire nasjonalstater. Dette taler for et faglig og institusjonelt samarbeid, både nasjonalt og ut over Norges grenser. Denne spredningen, både av forskningstematikken – geografisk og innholdsmessig – og forskerne, kaller på en koordinering i form av et program. Et program antas dessuten å kunne koordinere formidlingstiltak bedre enn enkeltinstitusjoner.

Delmål:

- Fremme langsiktig forskning av høy kvalitet om samiske forhold
- Bidra til rekruttering til samisk forskning på alle nivåer
- Bidra til rekruttering av samer til forskning
- Bidra til å utvikle samisk som vitenskapsspråk
- Fremme forskning som ser samisk forskning i sammenheng med den øvrige forskningen om urfolk
- Fremme forskning som utnytter det potensialet som ligger i internasjonale forskningsrelasjoner
- Støtte flerfaglig og annen forskning som anvender, kombinerer og utvikler ulike faglige, teoretiske og metodiske innfallsvinkler
- Fremme forskning som belyser kompleksiteten og utviklingen i de samiske samfunnene
- Støtte forskning som undersøker relasjonene mellom det samiske samfunnet og majoritetssamfunnet
- Fremme forskning om samenes forståelse av natur- og kulturprosessene i nordområdene
- Bidra til god formidling av samisk forskning

Økonomi og prosjektomfang

Disponibelt budsjett i 2008: 13.346'

Forbruk i 2008: 6.366'

Programmets finansieringskilder i 2008: Kunnskapsdepartementet, Arbeids- og inkluderingsdepartementet

Antall og type prosjekter i 2008: (FoU-prosjekter med disp. budsjett i 2008, fordelt på søknadstype) 4 forskerprosjekter (2.311'), 6 doktorgradsstipend (3.042'), 1 postdoktorstipend (232), 2 arrangementsstøtte (125'), 1 formidlingsstøtte (100'), 2 forprosjekter (138')

Vurdering av måloppnåelse og faglige utfordringer

Innenfor samisk forskning er det først og fremst behov for et program som favner bredt tematisk. Egenevalueringen av det forrige programmet påpekte uutforskede/underforskede områder, og det nye programmet følger opp dette. De største utfordringene er faglig bredde, rekruttering til forskningen og utvikling av samisk som forskningsspråk, som ledd i oppbyggingen av forskning for et samisk samfunnsliv. Formidling står også sentralt.

Programmet har til nå tildelt midler to ganger. Prosjektporteføljen har totalt sett et foreløpig tyngdepunkt i forskning om ressurser og rettsforhold i tidligere og nyere tid. Innenfor språkforskning er det både tildelt stipend og gitt arrangementsstøtte på det sosiolingvistiske området. Udekkete felt er fortsatt demografi, levekår og livskvalitet og barne- og ungdomsforskning, selv om et doktorgradsprosjekt om barnekonvensjonen, innvilget for perioden 2008-10, berører enkelte aspekter ved samiske barns liv.

Nøkkeltall, 2008

Antall prosjekter: (antall totalt, herav antall nye i 2008) totalt 15 prosjekter, herav nye i 2008: 9 prosjekter

Dr.gradsstipendiater: (årsverk, totalt og herav kvinner) 1,5 – herav kvinner 1,5

Resultatindikatorer, 2008

Avlagte doktorgrader: (antall totalt, herav antall kvinner)

Vitenskapelige artikler med referee: 1

Vitenskapelige artikler uten referee: 1

Publiserte artikler fra internasjonale møter: 3

Annen publisering/kommunikasjon: (antall allmennrettede og brukerrettede formidlingstiltak/antall bøker…)13

Viktigste aktiviteter i 2008

I 2008 ferdigstilte programstyret sin handlingsplan og formidlingsplan. Handlingsplanen legger opp til en syklus for utlysning som går ut på at man utlyser midler til større prosjekter annethvert år, og i de mellomliggende årene utlyses stipend og enkeltstående forskerprosjekter. Formidlingstiltak vil bli utlyst oftere.

Formidlingsplanen legger opp til støtte til vitenskapelig publisering på norsk, engelsk og samisk gjennom anerkjente forlag og tidsskrifter. Programmet kan også bidra til utgivelse av populærvitenskapelige bøker og andre tiltak for allmennrettet formidling. For brukerne vil programmet først og fremst formidle informasjon på hjemmesiden sin.

Programstyret arbeidet dessuten videre med opplegget for startkonferansen.

Forskningsfaglige aktiviteter:
Programmet utlyste midler en gang i løpet av rapportperioden: til store forskningsprosjekter, oversettelse, publisering og arrangementer med start fra høsten 2008. Det kom inn 32 søknader, herav 27 om støtte til forskerprosjekter. Samlet søknadssum var 155 mill. kroner, mens programmet hadde 20 mill. kroner til fordeling. Universitetet i Tromsø sto bak over 40% av søknadene og Samisk høgskole 22%. Resten av søknadene fordelte seg på ti forskjellige institusjoner. Utlysningen av midler f.o.m. 2008 gjaldt store prosjekter. Det ble innvilget delfinansiering av fire prosjekter innenfor forskningsfeltene kunsthistorie, arkeologi, tradisjonell ressursutnyttelse og valgforskning.

Kommunikasjons- og formidlingstiltak:
Programstyret holdt ett av møtene sine i Kautokeino for å få anledning til å møte samiske forskningsrelaterte institusjoner i Finnmark. Styret møtte Samisk høgskole, Galdu, Internasjonalt fag- og formidlingssenter for reindrift og Reindriftsadministrasjonen for gjensidig informasjonsutveksling.

Driftsrelaterte aktiviteter:
Programstyret hadde tre møter i løpet av året. Det første møtet var det nevnte i Kautokeino. Det andre var søknadsbehandlingsmøtet, som var et todelt møte der halve programstyret møtte hver gang. Søknadsbehandlingen i 2008 bød på store utfordringer med hensyn til habilitet. Utlysning av midler til store prosjekter viste seg å medføre inhabilitet i større og mindre grad for hele programstyret. Problemet ble løst ved at programstyret ble delt i to deler som behandlet hver sin søknadsbunke, med separate budsjetter vedtatt av divisjonsstyret på forhånd. Dette løste årets habilitetsproblemer rent formelt.

Høydepunkter og funn

Program for samisk forskning II er så nytt at det foreløpig ikke foreligger resultater eller funn. Imidlertid har programmet overtatt ansvaret for prosjekter som ble startet av Program for samisk forskning I. Det største prosjektet fra det tidligere programmet, ”Etniske relasjoner i Nordre Nordland”, publiserte sin oppsummeringsbok, ”Nordlands kulturelle mangfold”, i februar 2008. Sju delprosjekter har blant annet dokumentert at reindriften i nordre Nordland er eldre enn antatt, at den samiske befolkningen i Lofoten har vært langt mer tallrik enn man har trodd og at Ofoten opplevde sterk befolkningsvekst på 1700-tallet, tross epidemier og uår. Noe uventet kom det fram at sjøsamer, men ikke reindriftssamer, gjerne tok jobb i den nye industrien som vokste fram rundt 1900. Varsler og forestillinger om døden er også undersøkt. De fantes både i den norske og den samiske delen av befolkningen, men holdt seg lengst i den sistnevnte. Prosjektet har bidratt vesentlig til utfylling av flere sider ved Nordlands historie. Prosjektets nettside: http://www.arran.no/index.php?id=348898